

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 29 april 1919 kl. $\frac{1}{2}$ 7 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till dels förordning angående försäljning för vissa ändamål av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning, dels ock förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin ävensom en i ämnet väckt motion.

Närvarande: herrar Källman, Röing, Ollas A. Ericsson *), Wijk, Lyckholm, Antonsson, Bäckström, Forssman *), Boman, Vennersten *), Jonsson i Hökhult, Rune, Nilsson i Kristianstad, Eliasson, Johannes Åkeson *), Neess, Johansson i Kullersta, Jönsson i Boa, Jönsson i Frid-*) och Lövgren i Nyborg.

*) Icke närvarit vid justeringen av betänkanDET.

I en den 21 mars 1919 avlåten, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 365, har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen antaga *dels* följande

Förslag

till förordning angående försäljning för vissa ändamål av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Under de villkor och till den myckenhet, som Konungen bestämmer, må partihandlare, varom i förordningen angående handel med skattefri sprit förmåles, jämväl i andra fall, än i 8 § samma förordning avses, för vetenskapliga, medicinska, farmaceutiska, tekniska, industriella eller likartade ändamål försälja ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning framställd sprit, som ej denaturerats.

2 §.

För försäljning, som i denna förordning avses, skall partihandlare påföras skatt enligt vad i 12 § 1 mom. förordningen angående tillverkning av brännvin är stadgat, och skola i fråga om skattens erläggande samt kontrollen däröver lända till efterrättelse de föreskrifter, Konungen utfärdar.

3 §.

Underlåter någon att ställa sig till efterrättelse enligt denna förordning stadgade villkor eller meddelade föreskrifter, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor eller, i händelse omständigheterna äro synnerligen försvårade, med fängelse i högst sex månader, och have tillika, där ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, förbrutit den sprit, förseelsen avser, jämte kärl och annat emballage, vari spriten förvaras.

4 §.

I övrigt skola bestämmelserna uti 29, 30, 31, 32 och 33 §§ förordningen angående handel med skattefri sprit i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

dels ock följande

Förslag

till förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 11 oktober 1907
angående tillverkning av brännvin.

Häriigenom förordnas, att 12 § förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin i nedan angivna del skall erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

1. För brännvin — — — — alkohol.
2. Inbetalning av — — — — liter.
3. Vid utförsel — — — — normalstyrka.
4. Restitution av — — — — nämnda förordning.
5. Skattefrihet må åtnjutas för brännvin, som tillverkas vid bränneri, där allt det tillverkade brännvinet försäljes till partihandlare, varom i 4 b) sägs, utföres ur riket eller användes i tillverkarens egen rörelse; dock att angående beskattning för försäljning för vissa ändamål av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning, gälle vad därom särskilt är stadgat.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

I anledning av förevarande proposition har inom första kammaren herr *Tham* väckt en motion, nr 172, i vilken hemställts, att 1 § i det i Kungl. Maj:ts proposition nr 365 framställda förslaget till förordning angående försäljning för vissa ändamål av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning, måtte få följande lydelse:

Motionen
I:

”1 §.

Under de villkor och till den myckenhet, som Konungen bestämmer, må partihandlare med skattefri sprit på därom gjord ansökan, jämväl i andra fall än i § 8 av förordningen rörande skattefri sprit avses, till partihandlare med rusdrycker, vilken idkar rening av brännvin, försälja ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning framställd sprit, som ej denaturerats.

Rörande de villkor, under vilka sålunda inköpt vederbörligen renad sprit må försäljas, meddelar Konungen särskilda föreskrifter.”

Utskottet.

Den föreliggande propositionen och den i anledning därav väckta motionen avse en vidsträcktare användning av sulfitsprit än vad hittills varit fallet. Med hänsyn härtill har utskottet ansett det vara av intresse att i korthet erinra om några huvudpunkter uti sulfitspritfrågans utveckling.

Historik.

Under första årtiondet av 1900-talet började tekniken inrikta sig på att utfinna medel för tillgodogörande av den avfallslut, som uppstår vid sulfitecellulosafabrikerna. Praktiska försök i stor skala ägde rum under år 1909 vid den Stora Kopparbergs bergslags aktiebolag tillhöriga sulfitecellulosafabriken vid Skutskär och erhöilo ett gynnsamt förlopp. På grund av de särskilda förhållanden, under vilka tillverkningen och försäljningen av den enligt berörda uppfinning framställda spriten vore avsedda att äga rum, ansågos emellertid de dåvarande bestämmelserna angående tillverkning av brännvin otillräckliga och delvis olämpliga. Framställning gjordes därför hos Kungl. Maj:t om vissa ändringar i gällande brännvinslagstiftning. Sedan kontrollstyrelsen avgivit utlåtande över berörda framställning, avlät Kungl. Maj:t till 1910 års riksdag proposition (nr 140) med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2, 12, 13 och 21 §§ i förordningen angående tillverkning av brännvin den 11 oktober 1907. Enligt nämnda förslag skulle, bland annat, vid bränneri, där allt det tillverkade brännvinet gjordes till förtäring obrukbart (denaturerades) eller utfördes ur riket, brännvinstillverkning få äga rum jämväl under den del av året, då brännvinstillverkning i allmänhet icke vore tillåten. Sedan riksdagen antagit det framlagda förslaget, utfärdades den 12 september 1910 (nr 96) författning i ämnet.

Vid denna tidpunkt synes man hava haft förväntningar om en snabb utveckling av sulfitspritindustrien. Den år 1909 anlagda sulfitspritfabriken vid Skutskär efterföljdes visserligen två år senare av fabriker vid Kvarnsveden och Bergvik, men därmed avstannade för åt-

skilliga år framåt anläggandet av nya fabriker. De tre nämnda fabrikerernas tillverkningskapacitet utgjorde sammanlagt 5,000,000 liter brännvin à 50 procent.

Det förhållandet, att tillverkningen av sulfitsprit icke fick den omfattning, man hade förväntat, berördes i två vid 1914 års förra riksdag inom andra kammaren väckta motioner. I den ena motionen, nr 71, förklarades uteblivandet av det väntade uppsvinget bero, bland annat, på de för sulfitspritindustrien mindre väl lämpade föreskrifter i brännvinstillverkningsförordningen, vilka förbjöde tillverkning av sprit hela året om, såframt ej hela tillverkningen denaturerades eller exporterades. I anslutning härtill ifrågasatte motionären, att sulfitsprittfabrikerna skulle få rätt att tillverka en begränsad mängd brännvin för förtäringssändamål för att genom det härför erhållna högre priset kunna erhålla möjlighet att sälja motorsprit till verkligt konkurrenskraftiga priser. Denna motion utmynnade i en hemställan, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och under vilka villkor de hinder, som förefunnes i gällande brännvinslagstiftning och övriga dithörande bestämmelser mot ett vidsträcktare tillgodogörande av sulfitindustriens avfallsprodukter för sprittillverkning, kunde undanröjas eller mildras. I den andra motionen, II: 52, anfördes i huvudsak liknande synpunkter som i den förstnämnda motionen. Det framhölls sålunda, att det komme an på lagstiftningen att medgiva sulfitspritindustrien rätt att tillverka beskattningsbart brännvin, utan att därför tillverkningen skulle behöva begränsas till sju månader av året. Å andra sidan erinrade motionären, att mot ett sådant lössläppande av sulfitsprittillverkningen reste sig jordbruksintresset. Det gällde därför att undersöka, huru potatisskörden för framtiden skulle tillgodogöras. Efter att hava angivit några riktlinjer i detta avseende uttalade motionären, att lika nationalekonomiskt riktigt som det syntes vara, att sprittillverkningen baserades för framtiden på sulfitlutens användning, lika rättvist förefölle det att, innan omläggningen skedde i större omfattning, undersöka och vidtaga åtgärder, så att icke odlarna av den hittills brukade råvaran lede något avbräck. På sådana grunder hemställde motionären, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allsidig utredning, huruvida och under vilka villkor de hinder, som förefunnes i brännvinslagstiftningen mot ett vidsträcktare tillgodogörande av sulfitindustriens avfallsprodukter för sprittillverkning, kunde borttagas eller mildras och i sammanhang därmed vilka åtgärder staten borde vidtaga för att underlätta avsättningen och förbrukningen av de näringsmedel, som icke vidare komme till användning vid sprittillverkningen. Ingendera motionen hann slutbehandlas vid

1914 års tidigare riksdag. Båda motionerna förnyades vid den senare riksdagen samma år.

I sitt över nämnda motioner avgivna betänkande (nr 5) anförde bevillningsutskottet, att det ifrågavarande spørsmålet otvivelaktigt vore av stor nationalekonomisk räckvidd och förtjänt av en tillfredsställande och snar lösning. Emellertid hade utskottet inhämtat, att åtgärder för frågans utredning redan blivit å vederbörligt håll vidtagna. Kommerskollegium, som tagit initiativ härutinnan, hade i skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 april 1914 anmält sin avsikt att verkställa en utredning rörande de åtgärder, som lämpligen kunde från statens sida vidtagas för främjande av sulfitspritindustrien, samt begärt bemyndigande att tillkalla sakkunniga för frågans utredning. Det begärda bemyndigandet hade lämnats och sakkunniga i enlighet därmed tillkallats. Av kollegii berörda skrivelse framginge, att kollegium åsyftade en allsidig och ingående undersökning, som motsvarade vad motionärerna i sådant avseende syntes hava önskat. Utskottet funne under dessa förhållanden motionärernas syfte redan vara tillgodosett, varför en ytterligare framställning i ämnet vore obehövlig.

I enlighet med utskottets hemställan beslöt riksdagen, att motionerna icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

Den utredning, som på grund av det ovannämnda bemyndigandet verkställdes av kommerskollegium, avlämnades med skrivelse den 21 april 1915 till Kungl. Maj:t. I denna utredning ställde sig kollegium avvisande till det i de förut nämnda motionerna vid 1914 års förra riksdag framställda förslaget, att sulfitspriftfabrikerna, för att bli konkurrenskraftiga på motorspritsens område, skulle beredas möjlighet att utan avbrott i fabrikationen tillverka och försälja brännvin för förtäringssändamål. Vid övertvägande av de åtgärder, som kunde vidtagas för att skänka nödig stadga åt sulfitspritindustriens utvecklingssträvanden, utgick kollegium nämligen från den principen, att tillverkningen och försäljningen av denaturerad sprit för motordrift och andra tekniska ändamål borde, så långt detta vore möjligt, reserveras åt sulfitspriftfabrikerna, under det förtäringssprittillverkningen borde förbehållas potatisbrännerierna. De åtgärder, som från statsmakternas sida borde vidtagas, skulle i huvudsak gå ut på att förekomma konkurrens mellan dessa båda grupper av tillverkare.

I enlighet med vad sålunda antytts utformade kollegium sitt förslag till ändringar i hithörande författningar. Vid andra brännerier än sulfitbrännerier skulle tillstånd till denaturering sökas hos Kungl. Maj:t, som ägde fastställa den mängd, som för varje år med skattefrihet finge vid

bränneriet denatureras. Detta skulle jämväl äga motsvarande tillämpning ifråga om rätten att med återbekommande av tillverkningskatten vid reningsverk denaturera brännvin.

Grundsatsen, att sulfitspriten bör komma till användning endast för tekniska ändamål i skattefri form samt att jordbruksproduktspriten bör avses dels för förtäring och dels för de tekniska ändamål, till vilka skattefri sprit ej kan användas, dels ock i *begränsad myckenhet* i skattefri form för tekniska ändamål, har upprätthållits i alla senare förslag beträffande reglering av sulfitspriten användning. Denna grundsats återfinnes sålunda i nykterhetskommitténs den 31 januari 1916 dagtecknade betänkande med förslag till förordning angående tillhållande av skattefri sprit samt alkoholhaltiga varor för andra ändamål än förtäring m. m. samt i kontrollstyrelsens den 5 mars 1917 dagtecknade utlåtande med förslag till förordningar angående skattefri sprit samt vissa alkoholhaltiga preparat m. m. Genom förordningen den 25 september 1917 (nr 669) infördes i huvudsak den ifrågavarande grundsatsen i förordningen den 10 oktober 1890 angående denaturering av brännvin.

Jämväl det förslag till förordning angående handel med skattefri sprit, som antogs av 1918 års riksdag och som av Kungl. Maj:t utfärdades genom förordningen den 1 juli 1918 (nr 508), fasthöll vid denna grundsats. Så äger enligt 5 § av sagda förordning partihandlare med skattefri sprit till obegränsad myckenhet inköpa brännvin, som framställes ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning, under det att sådan partihandlare må inköpa annat brännvin för försäljning till skattefri användning allenast i den utsträckning, Konungen för varje år bestämmer.

Innan utskottet övergår att yttra sig över de föreliggande förslagen, har utskottet ansett sig böra något närmare angiva skiljaktigheterna mellan beskattad och skattefri sprit samt områdena för deras användning.

*Skattefri
och beskattad
sprit;
användningsområden.*

Enligt 2 § 2 mom. brännvinstillverkningsförordningen, sådant detta stadgande lyder jämlikt förordningen den 1 juli 1918 (nr 509), gäller såsom villkor för att brännvinstillverkning skall få äga rum även under den del av året, då brännvinstillverkning i allmänhet ej är tillåten (månaderna maj—september), att allt det vid bränneriet tillverkade brännvinet försäljes till partihandlare, varom förmäles i förordningen angående handel med skattefri sprit, utföres ur riket eller användes i tillverkarens rörelse. Nu har det ansetts vara för en ekonomiskt tillfredsställande drift vid sulfitbrännerierna erforderligt att tillverkningen där får fortgå under hela

året. Följaktligen är för närvarande all vid sulfatbrännerierna tillverkad sprit skattefri.

Enligt förordningen angående handel med skattefri sprit må partihandlare försälja dylik sprit allenast för andra ändamål än förtäring (3 §). I allmänhet skall denna sprit tillhandahållas denaturerad på sätt kontrollstyrelsen bestämmer (7 §); vid denatureringen skall, bland annat, tillses, att spriten, såvitt möjligt, göres obrukbar till förtäring och icke ånyo kan göras användbar därtill genom vanlig destillering eller annan enkel behandling, som ej kräver särskild sakkunskap. Emellertid må partihandlare, därest genom särskild kontroll eller genom andra åtgärder trygghet mot missbruk kan vinnas, till de avnämare och under de villkor, kontrollstyrelsen bestämmer, försälja sprit, som icke blivit denaturerad eller vid vars denaturering de nyss angivna fordringarna icke blivit uppfyllda (*svagdenaturerad sprit*) (8 §).

Den vid andra brännerier än sulfatbrännerier tillverkade spriten är beskattad enligt vad i brännvinstillverkningsförordningen sägs. Denna sprit kan, jämlikt 12 § 4 mom. i brännvinstillverkningsförordningen (i dess lydelse enligt sv. förf. saml. nr 509/1918), bliva skattefri genom återbekommande av tillverkningskatten, dels om den säljes till partihandlare med skattefri sprit enligt vad i 5 § av förordningen angående handel med skattefri sprit är föreskrivet, dels ock om den säljes till krutbruk eller ammunitionsfabrik, tillhöriga staten, för att användas för tillverkning av krut eller knallkvicksilver, avsedda för krigsbruk eller för övningar i försvarsändamål. Den skattlagda sprit, som, enligt vad nyss sagts, försäljes till partihandlare med skattefri sprit, får endast användas på sätt, varom är stadgat i förordningen angående handel med skattefri sprit.

Beskattad sprit, för vilken skatterestitution icke ifrågakommer, tillhandahålles dels för förtäring ändamål, dels ock för vetenskapliga, medicinska, farmaceutiska, tekniska, industriella eller likartade ändamål enligt vad i 3 § 3 mom. av rusdrycksförsäljningsförordningen är stadgat samt med iakttagande av de närmare bestämmelser, som finnas angivna i kungörelsen den 18 december 1918 angående försäljning av sprit och andra alkoholhaltiga varor för vissa särskilda ändamål (nr 987). Till den senare gruppen av ändamål användes givetvis i stor utsträckning skattefri sprit, men i åtskilliga fall har av olika anledningar icke ansetts tillrädligt att medgiva användning av annan än skattlagd sprit. Detta gäller sålunda om användning av sprit för apoteksbehov. Jämväl i de fall, då fordringarna på denaturering enligt 7 § i förordningen angående handel med skattefri sprit med hänsyn till ändamålet med spritens användning icke kunna uppfyllas eller då säkerhet mot missbruk icke kan vinnas genom

särskild kontroll eller genom andra åtgärder, är förbrukaren hänvisad att använda beskattad sprit. Detta gäller exempelvis i fråga om tillverkare av åtskilliga alkoholhaltiga preparat, såsom parfymer, eau de cologne, hårvatten, munvatten och därmed jämförliga kosmetiska medel. Visserligen är i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat, 3 §, föreskrivet, att dylikt preparat för att få försäljas inom riket skall, med vissa undantag, vara denaturerat på sätt kontrollstyrelsen föreskrivit. Såsom föredragande departementschefen framhållit i det vid propositionen fogade utdrag ur statsrådsprotokollet har emellertid kontrollstyrelsen av olika anledningar, främst ännu rådande ovisshet om de nyinförda denatureringsmetodernas effektivitet, icke ansett sig kunna medgiva användning av skattefri sprit för tillverkning av dylika preparat.

På sätt inhämtas av vad departementschefen till nyssnämnda statsrådsprotokoll anfört avser Kungl. Maj:ts föreliggande förslag att ersätta den för tekniska och andra särskilda ändamål använda beskattade sprit, som framställts ur jordbruksprodukter, med beskattad sprit, framställd ur sulfitlut. Förslaget innebär sålunda en utvidgning av sulfitspritens användningsområde. Då för apoteksbehov samt för vetenskapliga och tekniska ändamål beräknats under år 1919 åtgå icke mera än inemot 1,200,000 liter å 50 procent, föranleder emellertid Kungl. Maj:ts förslag icke någon större utvidgning av sagda område. Motivet till förslaget är ej heller att tillgodose sulfitsprittfabrikernas intressen såsom fallit var med de vid 1914 års riksdagar väckta motionerna. Kungl. Maj:ts förslag åsyftar i stället att möjliggöra tillhandahållandet av billig sprit av god kvalitet för de tekniska ändamål, till vilka beskattad sprit måste användas, något som under nuvarande förhållanden, då den tillgängliga beskattade jordbruksproduktspriten är mycket dyr samt även i renad form icke är av fullgod beskaffenhet, synes särskilt erforderligt.

Det i motionen I: 172 framställda förslaget syftar betydligt längre än Kungl. Maj:ts förslag. Det avser att öppna möjlighet för användande av sulfitsprit, sedan den blivit renad och beskattad, för förtäringssändamål.

Frågan härom har under den senaste tiden varit föremål för särskild uppmärksamhet. Sålunda hava dels kontrollstyrelsen ingivit en till Kungl. Maj:t den 21 mars 1919 dagtecknad framställning i ärendet, vilken såsom bilaga I är fogad vid detta betänkande, dels ock svenska cellulosaföreningen till statsrådet och chefen för finansdepartementet ingivit en den 3 mars 1919 dagtecknad skrivelse, vilken i huvudsak innehåller samma synpunkter som den föreliggande motionen. Över bland

*Utskottets
yttrande.*

annat sistberörda framställning har nykterhetskommittén den 26 mars 1919 avgivit ett utlåtande, vilket i hithörande delar medföljer detta betänkande såsom bilaga II.

Enligt vad som inhämtas av dessa handlingar är läget för närvarande följande.

På grund av uppmuntran från statens sida har ett större antal sulfitbrännerier anlagts med en betydande tillverkningskapacitet. Sedan brännerierna blivit färdiga eller i det närmaste utbyggda, har statsbeslaget å sulfitsprit upphävts och prisbildningen å detta område blivit fri. I följd härav har sulfitspriten utsatts för konkurrens från de utländska brännoljorna, varvid efterfrågan å motorsprit blivit ytterst ringa. Det kan således förväntas, att det kommer att uppstå ett överskott av sulfitsprit, vilket, därest det icke kan exporteras, skulle förbliva liggande i fabrikena. Samtidigt härmed äro planer å bane att från utlandet importera betydande kvantiteter brännvin för förtäringssändamål. Det har därför till förekommande av importen av utländskt brännvin syntes lämpligt, att den inom landet tillverkade sulfitsprit, som icke kan finna avsättning för tekniska ändamål, beskattas och renas för förtäringssändamål.

Bevillningsutskottet har icke kunnat undgå att finna det genom motionen framställda förslaget efter numera inträdda förhållanden förtjänt av beaktande. Även om man enligt utskottets mening måste ställa sig tveksam till tanken att genom möjliggörande av sulfitsprits användande till förtäringssändamål mot förhållandevis högre priser bereda sulfitspritindustrien ett stöd i konkurrensen med de utländska brännoljorna, anser utskottet, att ett inom riket förefintligt överskott av brännvin hellre bör finna användning än att importvägen, vilken numera är öppen, anlitas för att skaffa brännvin för förtäringssändamål. Jämväl synes det utskottet lämpligare och ur nationalekonomisk synpunkt bättre, att den annars värdelösa sulfitluten utnyttjas, än att för folknäringen användbara jordbruksprodukter skola förbrukas för bränningsändamål.

Enligt utskottets mening är emellertid den av motionären väckta frågan förenad med flera svårigheter, vilka det gäller att lösa. Nykterhetskommittén har i sitt ovan åberopade utlåtande erinrat, dels att beviljande av rätt för sulfitspritsfabrikena att tillverka och avyttra förtäringssprit borde ske endast i samband med en sådan reglering av rätten att tillverka jordbruksproduktsprit, att två jämsides med varandra förlöpande, konkurrerande produktionsgrenar på detta område icke komme att uppstå, dels att det borde uppställas som oeftergivligt villkor, att sulfitspritindustrien icke erhöles tillverkningsrätt för obestämd tid eller

för all framtid utan endast för kortare perioder och under sådana former, att några ersättningsanspråk från industriens sida icke kunde väckas. Såväl nykterhetskommittén som kontrollstyrelsen har erinrat om, att den nuvarande brännvinstillverkningsförordningen måste omarbetas, om sulfitspriten för framtiden skall få användas för förtäringssändamål.

Vad sålunda av nykterhetskommittén och kontrollstyrelsen anförts utgör efter utskottets mening beaktansvärda invändningar mot att nu lämna ett permanent medgivande till sulfitsprits användande för förtäringssändamål. Med hänsyn härtill har utskottet i likhet med kontrollstyrelsen ansett, att tillhandahållande av beskattad sulfitsprit i renad form för sistnämnda ändamål bör begränsas till en kortare tid och att därunder den av kontrollstyrelsen och nykterhetskommittén påyrkade omarbetningen av brännvinstillverkningsförordningen samt utredningen av därmed sammanhängande frågor böra pågå. Med dylik anordning synas de anmärkingar, som kommerskollegium och nykterhetskommittén riktat mot att sulfitspritsfabrikerna beviljades rätt att tillverka och avyttra förtäringssprit, icke kunna vidhållas. Livsmedels- och fodertillgången inom landet lär under de närmaste åren icke bliva sådan, att brännvinstillverkning av ämnen, som äro användbara för folknäringen, kan medgivas, åtminstone icke i någon avsevärd omfattning. Någon konkurrens mellan sulfitbrännerier och lantbruksbrännerier kan vid dylikt förhållande ej komma ifråga. Erinras må ock, att, enligt kontrollstyrelsens förslag, som i detta avseende sammanfaller med motionärens, sulfitspriten skall avyttras av partihandlare med skattefri sprit och icke av innehavare av sulfitbränneri. Härutinnan torde ligga åtminstone en viss garanti för, att det icke skall uppstå ett direkt ekonomiskt intresse hos sulfitspritindustrien att försälja brännvin för förtäringssändamål.

Då utskottet begränsar giltighetstiden för den föreslagna förordningen till utgången av juni 1920 — ifrågavarande begränsning har utskottet funnit böra drabba ej blott användande av sulfitsprit för förtäringssändamål utan även användande av dylik sprit i beskattad form för tekniska ändamål — har utskottet ansett sig samtidigt böra föreslå riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning av de med sulfitsprits användande till förtäringssändamål sammanhängande spörsmål ävensom om utarbetande och framläggande av förslag till ny brännvinstillverkningsförordning.

Vidkommande de föreslagna bestämmelserna om befogenhet för Kungl. Maj:t att föreskriva villkor för den beskattade och renade sulfitsprits användande för andra ändamål än som avses i förordningen angående handel med skattefri sprit ävensom att bestämma den mängd,

som skulle få disponeras, förutsätter utskottet, att vid utövningen av dessa befogenheter tillses, dels att sulfitspriten tillhandahålles utan föroreningar, dels att icke större mängd disponeras än vad som kan anses utgöra överskott utöver vad som erfordras för de i förordningen angående handel med skattefri sprit avsedda ändamål.

Utskottet har icke haft anledning till erinran mot det i 2 § av Kungl. Maj:ts förslag föreskrivna sättet för tillverkningskattens påföranda liksom ej heller mot vad Kungl. Maj:t i övriga, av utskottet förut icke berörda delar föreslagit.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 365 ävensom motionen I: 172 av herr Tham,

1) antaga vid detta betänkande såsom bilagor A och B fogade

förslag till förordning angående försäljning för vissa ändamål av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning, och

förslag till förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin; samt

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte, efter verkställd utredning av de med sulfitspritsens användande till förtäringssändamål sammanhängande spörsmål, låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag till sådana ändrade bestämmelser angående tillverkning av brännvin; som av utredningen må föranledas.

Stockholm den 28 april 1919.

På bevillningsutskottets vägnar:

G. W. KÄLLMAN.

Reservationer:

av herrar Jonsson i Hökhult, Eliasson, Johannes Åkesson och Jönsson i Fridhill, vilka anförde:

»Bevillningsutskottets beslut att icke blott tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition nr 365 om utvidgad användning av sulfitsprit för tekniska och likartade ändamål, utan att även, på grund av enskild motion, utan vidare förorda åtgärder, varigenom nämnda sprit göres tillgänglig för förtäringssändamål, hava vi icke kunnat biträda.

Utän att i detta sammanhang upptaga till skärskådande alla de av utskottet fullständigt obeaktade omständigheter, som före en dylik omläggning enligt vårt förmenande böra komma till övervägande, vilja vi mot utskottets hemställan åberopa endast ett, men ett avgörande skäl: saknaden av varje utredning om eller förslag till ny tillverkningslag för spritvaror. Behovet av denna nödvändiga förutsättning för frågans bedömning har tidigare blivit påpekat av nykterhetskommittén, som i ett infortrat yttrande därom anförde, att »*prövningen*» av denna fråga måste med nödvändighet »*förbindas med utarbetandet* av en ny tillverkningslagstiftning». Utskottet har icke kunnat undgå att beröra detta yttrande och därvid tillika funnit sig tvingat att vitsorda dess giltighet. Men utskottet har tydligen trott sig kunna kringgå det sålunda uppställda kravet genom att föreslå, att sulfittfabrikerna omedelbart erhöles tillfällig rätt att »tillverka och avyttra» förtäringssprit, blott riksdagen samtidigt uttalade sig för en utredning om en ny tillverkningslag. Utskottet förordar alltså en sådan ordning för frågans lösning, att omförmälda tillstånd först lämnas och att *därefter* utredning och utarbetandet sker av den lagstiftning, som skall visa, huruvida och under vilka förhållanden och villkor tillståndet måtte givas.

Då vi, frånsatt många övriga anledningar till tvekan rörande sulfitsprits användning till förtäringssändamål, i varje fall icke finna oss kunna biträda ett beslut därom, tillkommet på sätt utskottet nu föreslår, få vi hemställa,

att riksdagen måtte, med avslag å hr Thams motion nr I: 172, besluta bifalla vad Kungl. Maj:ts proposition nr 365 hemställt.»

av herr Lövgren i Nyborg; samt

av herr Jönsson i Boa.

Bilaga A.

Förslag

till förordning angående försäljning för vissa ändamål av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Under de villkor och till den myckenhet, som Konungen bestämmer, må partihandlare, varom i förordningen angående handel med skattefri sprit förmåles, jämväl i andra fall än i 8 § samma förordning avses, *till den, som till avsalu bedriver rening av brännvin*, försälja ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning framställd sprit, som ej denaturerats.

2 §.

För försäljning, som i denna förordning avses, skall partihandlare påföras skatt enligt vad i 12 § 1 mom. förordningen angående tillverkning av brännvin är stadgat, och skola i fråga om skattens erläggande samt kontrollen däröver lända till efterrättelse de föreskrifter, Konungen utfärdar.

3 §.

Underlåter någon att ställa sig till efterrättelse enligt denna förordning stadgade villkor eller meddelade föreskrifter, straffes med böter från och med tjugufem till och med ett tusen kronor eller, i händelse omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader, och have tillika, där ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, förbrutit den sprit, förseelsen avser, jämte kärl och annat emballage, vari spriten förvaras.

4 §.

I övrigt skola bestämmelserna uti 29, 30, 31, 32 och 33 §§ förordningen angående handel med skattefri sprit i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, *samt gäller till och med den 30 juni 1920.*

Bilaga B.

Förslag

**till förordning om ändrad lydelse av 12 § förordningen den 11 oktober 1907
angående tillverkning av brännvin.**

Häri genom förordnas, att 12 § förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin i nedan angivna del skall erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

1. För brännvin — — — — alkohol.
2. Inbetalning av — — — — liter.
3. Vid utförsel — — — — normalstyrka.
4. Restitution av — — — — nämnda förordning.
5. Skattefrihet må åtnjutas för brännvin, som tillverkas vid bränneri, där allt det tillverkade brännvinet försäljes till partihandlare, varom i 4 b) sägs, utföres ur riket eller användes i tillverkarens egen rörelse; dock att angående beskattning för försäljning för vissa ändamål av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulfitcellulosatillverkning, gälla vad därom särskilt är stadgat.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då densamma, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, samt gäller till och med den 30 juni 1920.

---

*Bilaga I.***Kontrollstyrelsens utlåtande den 21 mars 1919.***Till Konungen.*

I ett den 11 innevarande mars dagtecknat utlåtande angående framställning från aktiebolaget Vin- & Spritcentralen om bränning av ett parti utländsk potatis meddelade kontrollstyrelsen, att styrelsen hade under övervägande frågan om möjligheten av att använda renad sulfitsprit för förtäringssändamål. Då emellertid vissa frågan berörande undersökningar icke föreläge avslutade, hade styrelsen vid det dåvarande icke funnit sig böra göra framställning till Kungl. Maj:t i ärendet.

Sedan numera ifrågavarande undersökningar blivit slutförda, får kontrollstyrelsen anföra följande.

Under åren närmast före den ännu rådande krisen tillverkades brännvin inom landet till en myckenhet av mellan 40,000,000 och 46,000,000 liter av normalstyrka (50 % vid + 15° C). Under tillverkningsåret 1913—1914 uppgick tillverkningsmängden till 46,654,782 liter, varav 37,139,298 liter tillverkat vid de egentliga jordbruksbrännerierna av säd, potatis, betor och dylikt, 1,664,016 liter vid melassbrännerier, 4,079,328 liter vid jästfabriker och 3,772,140 liter vid sulfitsprittfabriker. Såsom härav framgår var den vida övervägande delen av brännvinstillverkningen baserad på jordbruksprodukter.

Under krisåren har på grund av kända förhållanden tillverkningen av brännvin ur jordbruksprodukter alltmer inskränkts och från ingången av tillverkningsåret 1917—1918 helt och hållet förbjudits utom vid jästfabrikerna. Behovet av sprit för tekniska ändamål och särskilt för motordrift har framkallat en ökad tillverkning av sprit ur avfallslut vid sulfitecellulosatillverkning. Genom att ett relativt högt pris av industrikommissionen fastställts å sulfitspriten, kan anläggandet av sulfitsprittfabriker rent av sägas hava uppmuntrats.

För närvarande råder det därför ifråga om brännvinstillverkningen rakt motsatta förhållanden mot vid krisens början. Sulfitsprittillverkningen utgör den vida övervägande delen av all brännvinstillverkning. Såsom inhämtas av bilagda tabell voro den 1 mars 1919 12 fabriker i gång med en tillverkningskapacitet av 11,170,000 liter å 95 % sprit — 21,223,000 å 50 %. Under anläggning voro 9 fabriker — samtliga väntades vara färdiga till sommaren — med en tillverkningskapacitet av 8,925,000 liter å 95 % — motsvarande 16,957,500 liter å 50 %. Slutligen voro 3 fabriker planerade med en tillverkningskapacitet av 3,100,000 liter å 95 % — motsvarande 5,890,000 liter å 50 %. Under senare hälften av innevarande år skulle därför finnas fabriker i gång med en tillverkningskapacitet av 38,180,000 liter å 50 %. Komme de planerade fabrikerna till utförande, skulle tillverkningskapaciteten uppgå till 44,000,000 liter å 50 % eller en produktion

nästan lika stor vid samtliga brännerier under tillverkningsåret närmast före krigets utbrott.

Sulfitspriten har hittills uteslutande använts för tekniska ändamål. Anledningen härtill har varit den, att brännvinstillverkningsförordningen lagt hinder i vägen för användande av sulfitsprit till förtäring ändamål. Det är nämligen nödvändigt för sulfitsprittillverkningen, att den fortgår hela året och sålunda jämväl å de tider (månaderna maj—september), då brännvinstillverkningen i allmänhet är förbjuden. För att utöva brännvinstillverkning under den i allmänhet förbjudna tiden, gäller det villkoret, att tillverkningen äger rum antingen i sammanhang med pressjästberedning eller vid bränneri, där allt det tillverkade brännvinet försäljes till partihandlare, varom förmåles i förordningen angående handel med skattefri sprit, utföres ur riket eller användes i tillverkarens egen rörelse.

De under kristiden rådande förhållandena hava jämväl medverkat till att det hittills icke kunnat ifrågakomma att använda sulfitbrännvin till förtäring ändamål, enär allt dylikt brännvin, i brist på motorbränsle, oundgängligen måste användas för motordrift. Under de senare månaderna har emellertid bensintillförseln ökat i så hög grad, att sulfitsprits användning såsom motorbränsle blivit betydligt inskränkt. Enligt uppgifter, som föreligga från tiden före och efter upphävandet av regleringen av utländska brännoljor, har försäljningen av sulfitsprit för motorändamål avsevärt nedgått. Att märka är, att denna minskning inträder samtidigt med att den ena nyanlagda sulfitsprittfabriken efter den andra träder i verksamhet. Med hänsyn härtill är den svenska sulfitsprittfabrikationen nödsakad att, i den mån den undantränges från brännoljemarknaden av bensin och därmed jämförliga brännoljor, söka sig avsättning för sulfitspriten genom export, enär den numera betydande produktionen av sulfitsprit icke kan finna användning inom landet vare sig för tekniska ändamål eller uti tillverkarens egen rörelse. Export av sulfitspriten torde emellertid i längden icke visa sig lönande eller ens möjlig i den mån fredliga förhållanden överallt inträda. Det kan därför med all säkerhet förväntas, att det uppstår ett icke oväsentligt överskott av sulfitsprit, som icke skulle finna användning vare sig för tekniska ändamål eller export. För att förhindra, att åtskilliga av de numera med stora kostnader anlagda sulfitsprittfabrikerna nedläggas, har det därför synts kontrollstyrelsen vara önskligt att en undersökning verkställes i syfte att utröna, huruvida ej det ifrågavarande överskottet av sulfitsprit skulle kunna komma till användning även för förtäring ändamål.

Det motstånd, som hittills mött framställda förslag om sulfitsprits användande för förtäring ändamål, har väsentligen utgått från den uppfattningen att brännvinstillverkningen bör förbehållas lantbruket och avse att nyttiggöra vissa av jordbrukarna framställda såsom livsmedel och fodermedel användbara jordbruksprodukter. Denna uppfattning torde emellertid under de gångna krisåren alltmera hava förlorat i betydelse, i den mån det blivit uppenbart, att det är av allra största vikt att för folknäringen uteslutande reservera jordbrukets alster. Särskilt under nuvarande förhållanden, men väl även för framtiden är det önskvärt, att, om brännvinstillverkning äger rum, denna tillverkning sker ur ämnen, som varken omedelbart eller medelbart äro erforderliga för folknäringen.

Sulfitbrännvin framställes, såsom bekant, ur en vid sulfittillverkningscellulosatillverkningen uppkommen avfallsprodukt, sulfittluten, som tidigare ansetts värdelös och fått borttrinna i vattendragen. Ur nationalekonomisk synpunkt är det givetvis av stor vikt, att denna sulfittlut nyttiggöres, och om den kan ersätta för folknäringen

erforderliga jordbruksprodukter vid brännvinsframställningen, måste detta anses vara betydelsefullt.

Frågan om sulfitbrännvinet kan användas till förtäringssändamål beror emellertid väsentligen därpå, om de i sulfitråbrännvinet ingående föroreningarna kunna genom rening avlägsnas.

I detta hänseende hava undersökningar numera utförts. Aktiebolaget Vin- & spritcentralen har renat ett parti sulfitråsprit å sitt reningsverk å Reymersholm och denna sprit har underkastats prov av olika slag. Såsom inhämtas av bilagda intyg, har dels t. f. laboratorn vid karolinska institutet doktor Einar Hammarsten anfört, att ett till honom för undersökning överlämnat prov å sulfitsprit icke innehållit metylalkohol i påvisbar mängd, dels laboratorn å kontrollstyrelsen doktor Otto Holmberg uttalat, att de av honom hos kontrollstyrelsen utförda undersökningarna giva vid handen att det är praktiskt möjligt att genom destillation befria sulfitspriten från metylalkohol och övriga i sulfitråspriten ingående föroreningar.

Med hänsyn till resultatet av dessa undersökningar torde det numera få anses klarlagt, att sulfitspriten kan erhålla en sådan renhet, att den kan användas för förtäringssändamål. Då det emellertid icke är uteslutet, att vissa, särskilt tidigare och senare, fraktioner vid reningen av sulfitspriten innehålla föroreningar, synes det vara nödvändigt, att om rening av sulfitsprit för förtäringssändamål kommer till stånd, denna rening tillvidare ställes under en särskild kontroll och den renade sulfitspriten före dess försäljning för förtäringssändamål underkastas särskild undersökning.

Skall sulfitspriten användas för förtäringssändamål, erfordras ändringar i de författningar, som beröra sulfitsprits tillverkning och försäljning. Särskilt lär det vara erforderligt att företaga åtskilliga ändringar i gällande brännvinstillverkningsförrättning, som i samband härmed torde böra överses och förbättras jämväl i andra avseenden med hänsyn till vunna erfarenheter. Då kontrollstyrelsen icke är i tillfälle att nu föreslå dylika förändringar och frågan om brännvinstillverkningsförrättningen omarbetning torde förtjäna ett allsidigt övervägande får kontrollstyrelsen såsom sin mening uttala, att särskilda sakkunnige böra tillkallas för utarbetande av förslag till en reviderad brännvinstillverkningsförrättning.

Det är emellertid enligt styrelsens mening önskvärt, att åtgärder snarast möjligt och utan avvaktan på den ovanberörda utredningen vidtagas för öppnande av möjlighet att använda sulfitsprit för förtäringssändamål. Det synes nämligen icke vara sannolikt, att livsmedels- och fordermedelstillgången under de närmaste åren inom landet bliver sådan, att brännvinstillverkning av ämnen, som äro nödvändiga för folknäringen, kan medgivas åtminstone i någon större omfattning. För tillgodoseende av landets behov av brännvin inom den ram, som gällande rusdrycksförsäljningslagstiftning uppdragit, äro därför försäljarna av rusdrycker hänvisade att, i den mån brännvin icke kan inköpas inom landet, från främmande länder importera brännvin. Enligt kontrollstyrelsen tillhandakomna meddelanden har redan en betydlig import av utländskt brännvin kommit till stånd, och det föreligger all anledning att antaga, att importen kommer ytterligare att ökas. Det synes emellertid vara otvivelaktigt, att, om landets behov av brännvin tillgodoses genom import från främmande länder, detta ur flera synpunkter är mindre lämpligt än om ur landets egna naturtillgångar kan framställas brännvin, i all

synnerhet om dessa naturtillgångar i annat fall skulle vara värdelösa. Med hänsyn härtill anser kontrollstyrelsen det vara bättre att, så länge försäljning av brännvin är medgiven, behovet av brännvin tillgodoses genom inhemsk produktion, varigenom landet i detta hänseende kommer att stå mera oberoende gent emot möjligen förefintliga utländska intressen.

Kontrollstyrelsen håller sålunda före att, sedan behovet av sprit för tekniska ändamål och motordrift blivit täckt, överskottet av sulfitsprit må kunna användas för förtäring ändamål. En provisorisk lagstiftning i detta syfte torde kunna åstadkommas, därigenom att Kungl. Maj:t tillerkännes den befogenhet att bestämma den myckenhet sulfitsprit, som får tillhandahållas för förtäring ändamål, ävensom de villkor i övrigt, som äro erforderliga för att betrygga att sulfitspriten tillhandahålles utan föreningar samt på sådant sätt, att statens fiskalska intressen bliva tillgodosedda. Med hänsyn till att det ur kontrollsynpunkt är mindre lämpligt, att tillverkaren försäljer sulfitspriten direkt till den, som till avsalu äger bedriva rening av brännvin, torde den provisoriska lagstiftningen böra innehålla bestämmelse därom, att partihandlare med skattefri sprit äger till den myckenhet och under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer, försälja ur avfallslut från sulficellulosa-tillverkning framställt brännvin till den, som till avsalu äger bedriva rening av brännvin. I samband med berörda försäljning bör tillverkningskatt uttagas enligt vad i brännvinstillverkningsförordningen är stadgat.

På grund av vad sålunda anförts får kontrollstyrelsen i underdånighet hemställa, att Kungl. Maj:t måtte

dels låta tillkalla sakkunniga för granskning och revision av gällande brännvinstillverkningsförordning särskilt med hänsyn till möjliggörande av sulfit-brännvins användande för förtäring ändamål,

dels ock av innevarande års riksdag i sammanhang med behandlingen av kungl. propositionen nr 365 med förslag till förordning angående försäljning för vissa ändamål av odenaturerad sprit, framställd ur avfallslut vid sulficellulosa-tillverkning m. m., utverka bemyndigande för Kungl. Maj:t att intill den 1 maj 1920 medgiva partihandlare med skattefri sprit att under de villkor och till den myckenhet, som Kungl. Maj:t bestämmer, utan begränsning till de i 1 § av nämnda förslag till förordning omförmälda ändamål, försälja sulfitsprit till den, som till avsalu bedriver rening av brännvin.

Stockholm den 21 mars 1919.

Underdånigst

Fredrik Zethelius.

G. B. Lagergren.

Ernst Envall.

Einar J:son Thulin.

Sam. Larsson.

Ernst P:n Pehrsander.

Bilagor till kontrollstyrelsens utlåtande den 21 mars 1919.

Bilaga a.

I Sverige färdiga sulfitsprittfabriker:

Skutskär, årstillverkning	800,000 lit.
Kvarnsveden, »	550,000 »
Bergvik, »	1,500,000 »
Göta, »	1,200,000 »
Ströms Bruk, »	1,200,000 »
Svartvik, »	1,200,000 »
Konga, »	300,000 »
Skogshall, »	720,000 »
Karskär, »	1,500,000 »
Kramfors, »	1,200,000 »
Iggesund, »	500,000 »
Edsvalla, »	500,000 »
<hr/>	
12 st. fabriker med sammanlagd årstillverkning	11,170,000 lit.
95 %ig sprit.	

I Sverige under byggnad varande sulfitsprittfabriker:

Svanö, årstillverkning	1,100,000 lit.
Wallvik, »	1,000,000 »
Essvik, »	1,050,000 »
Nyhamn, »	1,000,000 »
Wifstavarv, »	2,250,000 »
Billerud, »	500,000 »
Slottsbron, »	625,000 »
Sund, »	900,000 »
Bengtsfors, »	500,000 »
<hr/>	
9 st. fabriker med sammanlagd årstillverkning	8,925,000 lit.
95 %ig sprit.	

Planerade sulfitsprittfabriker:

Hammarby, årstillverkning	1,000,000 lit.
Domsjö, »	1,100,000 »
Utansjö, »	1,000,000 »
<hr/>	
3 st. fabriker med sammanlagd årstillverkning	3,100,000 lit.
95 %ig sprit.	

den 1 mars 1919.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Axel Ericsson,
t. f. aktuarie.

Bilaga b.

P. M.

Enligt Hilding Bergströms i Svensk Papperstidning 1914, häft. 10, sid. 114 lämnad utredning framgår, att sulfitråspritin innehåller metylalkohol.

Enligt nämnda utredning framgår likaledes, att det är teoretiskt möjligt att genom rektifikation praktiskt befria sulfitspriten från i densamma ingående metylalkoholen.

För att utröna möjligheten att praktiskt genomföra en fullständig rening av sulfitsprit har aktiebolaget Vin- och spritcentralen vid sitt reningsverk å Reymersholm helt nyligen rektificerat ett större parti sulfitråsprit från Skutskärs sulfitråsprit. Råspritin har uppdelats i lång serie fraktioner, av vilken serie den renaste som »Exportsprit» betecknade fraktionen underkastats kemisk undersökning å kontrollstyrelsens laboratorium.

Omförmälda undersökning har gett vid handen, att det är praktiskt möjligt att genom destillation befria sulfitspriten från metylalkohol och övriga i sulfitråspritin ingående föroreningar.

Stockholm den 19 mars 1919.

Otto Holmberg.

Bilaga c.

På anmodan av Kungl. Kontrollstyrelsen har undertecknad undersökt en renad fraktion av sulfitsprit på metylalkohol. Alla av mig anställda kvalitativa prov ha härvid givit negativt utslag och på grund härav får jag giva det *utlåtande*: att ovannämnda fraktion av sulfitsprit ej innehöll metylalkohol i påvisbar mängd.

Stockholm den 17 mars 1919.

Ejnar Hammarsten.

legit. läkare, t. f. laborator vid
Karolinska Institutet.

Av kontrollstyrelsen senare ingivna handlingar i ämnet.

Kungl. kontrollstyrelsen, Stockholm.

Med hänvisning till vår skrivelse av den 12 dennes, vari vi förklarade oss villiga åtaga oss rening av sulfitråbrännvin för förtäringssändamål, få vi härmed äran överlämna avskrift av infortrat utlåtande av professor Peter Klason beträffande frågan om metylalkohol — låt vara i mycket ringa grad — är till finnas i den renade sulfitsprit, vi vid provdestillationer å Reymersholm framställt, ävensom om metylalkohol genom rening kan helt avskiljas från den vanliga alkoholen.

I likhet med professor Klason äro vi övertygade om, att metylalkoholen vid fackmässig destillation i större skala kan avskiljas så fullständigt, att den renade sulfitspriten kan användas till förtäringssändamål.

Högaktningsfullt

Aktiebolaget Vin- & Spritcentralen.

R. Wennerberg.

Edv. Johansson.

Bilaga till A.B. Vin- och spritcentralens skrift.

Ombedd att yttra mig över möjligheten att av sulfitråsprit framställa en från metylalkohol så fri finsprit, att den kan användas till beredande av konsumvara, får jag meddela, att jag anser detta böra kunna utan svårighet ske. Differensen i kokpunkt emellan metylalkohol och vanlig alkohol är så betydande, 12°, och metylalkoholens egenskaper i övrigt äro för ett skiljande genom destillation i kolonnapparat mycket godartad, så att jag anser, att det ej bör vålla väsentligt större svårigheter att erhålla finsprit ur sulfitråsprit än ur potatisråsprit, helst den metylalkoholhaltiga sulfitförspriten är mycket användbar till denaturering, spritfärnissa m. m. Mig företedda prov av finsprit framställt av sulfitråsprit vid spritcentralen har ock vad lukt och smak beträffar ej varit underlägsen finsprit av potatisråsprit. Huruvida ett svagt spår av metylalkohol kan vidlåda densamma är, med de prövningsmetoder man har, svårt att avgöra. Det synes emellertid vara uppenbart, att svaga spår av metylalkohol måste anses vara fullständigt betydelselösa ur hygienisk synpunkt.

Stockholm den 26 mars 1919.

Peter Klason.

Nyktterhetskommitténs utlåtande den 26 mars 1919 (transumt).

Bilaga II.*Till Konungen.*

Genom remiss den 24 sistlidne februari har Kuogl. Maj:t anbefallt nyktterhetskommittén att avgiva utlåtande *dels* över en den 19 i sagda månad dagtecknad framställning från Sveriges Nyktterhetssällskaps representantförsamling, vari hemställts, att rusdrycksförsäljningen icke måtte ökas, att livsmedel icke måtte få användas för tillverkning av brännvin eller starkare maldrycker och att sulfitsprit icke måtte få försälas till förtäring, *dels ock* en den 20 i samma månad dagtecknad skrivelse från verkställande direktören i aktiebolaget Stockholms-systemet I. Bratt angående vissa ändringar i brännvinstillverkningsförelördningen. Därjämte har genom remiss den 5 innevarande mars statsrådet och chefen för finansdepartementet anmodat nyktterhetskommittén att avgiva yttrande angående en från Svenska cellulosaforeningen ingiven, den 3 i samma månad dagtecknad skrivelse, vari hemställes om vidtagande av vissa åtgärder för möjliggörande av sulfitsprits användning till förtäringssändamål.

Vad slutligen angår Svenska cellulosaforeningens hemställen om vissa åtgärder till stödande av sulfitspritindustrien, har kommittén redan år 1916, i motiveringen till förslaget angående försäljning av skattefri sprit, framhållit, vilken betydande nationalekonomisk fördel det skulle vara för landet, därest den inhemska sulfitspriten kunde upptaga en framgångsrik konkurrens med den importerade bensinen. Kommittén kunde då konstatera såsom ett faktiskt förhållande, att sulfitspriten hade kommit till användning endast för andra ändamål än förtäring och att förtäringssområdet hade förbehållits jordbruksproduktsspriten, och föreslog icke någon ändring i detta förhållande. Sedan dess har emellertid en utveckling pågått, som är ägnad att ställa frågan i en annan belysning. De sydsvenska jordbrukare, som före kriget delvis grundade sitt jordbruk på produktion

av till brännvinsbränning avsedd potatis, ha under inflytande av kristidens förhållanden övergått till att i stället odla för livsmedel avsedda produkter. Det torde icke möta några större svårigheter att, när denna förändring nu faktiskt skett, låta det nya produktions sättet bli bestående för framtiden. Därigenom skulle det länge närda önskemålet förverkligas, att spritproduktionen av näringsmedel utbytes mot spritproduktion av till näring oanvändbara råämnen — en förändring, som från nationalekonomisk sida givetvis har en viss betydelse.

Då cellulosaforeningen anser det möjligt att genom de priser, som kunna betingas för den till förtäringssändamål eller tekniskt bruk försålda sulfitsprit, kunna till lägre priser upptaga en annars omöjlig konkurrens med de utländska brännoljor, är denna tankegång icke ny. Redan i en vid 1914 års riksdag väckt motion ifrågasattes, att sulfitspritfabrikerna skulle få rätt tillverka en begränsad mängd brännvin för förtäringssändamål för att med tillhjälp av det härigenom erhållna högre priset bli i stånd att försälja motorsprit till verkligt konkurrenskraftiga pris. I den av kommerskollegium föranstaltade, den 21 april 1915 dagtecknade utredningen angående sulfitspritindustrien ställde sig kollegium emellertid mycket tvekan gent emot ifrågavarande förslag och yttrade bland annat: »Det torde sålunda väl icke kunna anses lämpligt eller förenligt med de nuvarande nykterhetssträvandena att basera utvecklingen och den ekonomiska bärigheten hos en ny industrigren å försäljningen av dricksprit, detta så mycket mindre som samtidigt spritfabriker redan finnas i landet av fullt tillräcklig kapacitet för att fylla behovet av denna vara.»

I det läge, vari frågan om tillverkning av sprit nu befinner sig, anser kommittén skäl förefinnas, att denna fråga upptages till en snar, allsidig och ingående behandling. Därvid framstår emellertid som en nödvändighet, att en sådan prövning förbindes med utarbetandet av en ny fullständig tillverkningslagstiftning. Ett eventuellt beviljande av rätt för sulfitspritfabrikerna att tillverka och avyttra förtäringssprit synes nämligen böra ske endast i samband med en sådan reglering av rätten att tillverka jordbruksproduktsprit, att två jämsides med varandra fortlöpande, konkurrerande produktionsgrenar på detta område icke komme att uppstå. En sådan utveckling måste nämligen anses stå i strid med varje målmedvetet strävande att höja och förbättra nykterhetstillståndet hos vårt folk. Däremot måste det från nykterhetssynpunkt betraktas som en avsevärd vinst om det jordbrukareintresse, som hittills varit knutet vid bränneriindustrien, kunde därifrån elimineras. Och till förebyggande av ett fortsatt och svårupplöst ekonomiskt intresse från sulfitspritindustriens sida för tillverkningen och försäljningen av sprit till förtäringssändamål, finner kommittén det böra för en ifrågasatt sådan rätt åt denna industri uppställas såsom ett oeftergivligt villkor, att densamma icke beviljas för obestämd tid eller för all framtid utan endast för kortare perioder och under sådana former, att några ersättningsanspråk från industriens sida icke kunde väckas, därest den nykterhetspolitiska utvecklingen skulle medföra minskade eller fullständigt upphävida behov och sålunda ävenledes medföra minskad eller totalt förbjuden tillverkning av sprit för förtäringssändamål.

Till dess förslag till en ny tillverkningslagstiftning kan föreläggas riksdagen synes emellertid fullgiltiga skäl föreligga att icke bevilja vare sig sulfitspritindustrien den begärda rätten att få tillverka och avyttra sprit för förtäringssändamål eller att återupptaga tillverkningen av jordbruksproduktsprit i annan och större omfattning än för närvarande är fallet.